

Atlas alergenních rostlin

Vojtěch Abraham

Katedra botaniky PŘF UK

Benátská 2

128 01 Praha 2

MUDr. Radek Klubal

Výběr druhů

- 80 na základě:
 1. pylového zpravodajství (pylovasluzba.cz; pollen.at; pyly.cz; pollen.com)
 2. nabídky firem s touto problematikou (Stallergen, ALK, Sevapharma, Phadia)
 3. klinických obtíží
- dalších 50 na základě: databáze Allergone
- nomenklatura:
 - Kubát K., Hrouda L., Chrtek J. jun., Kaplan Z., Kirschner J. & Štěpánek J. [eds.] (2002): Klíč ke květeně České republiky. Academia, Praha.
 - BEUG, H.-J. (2004): Leitfaden der Pollenbestimmung in Mitteleuropa und angrenzenden Gebiete. Muenchen.

botanika

palynologie

pylová morfologie

Xanthium strumarium-Typ:

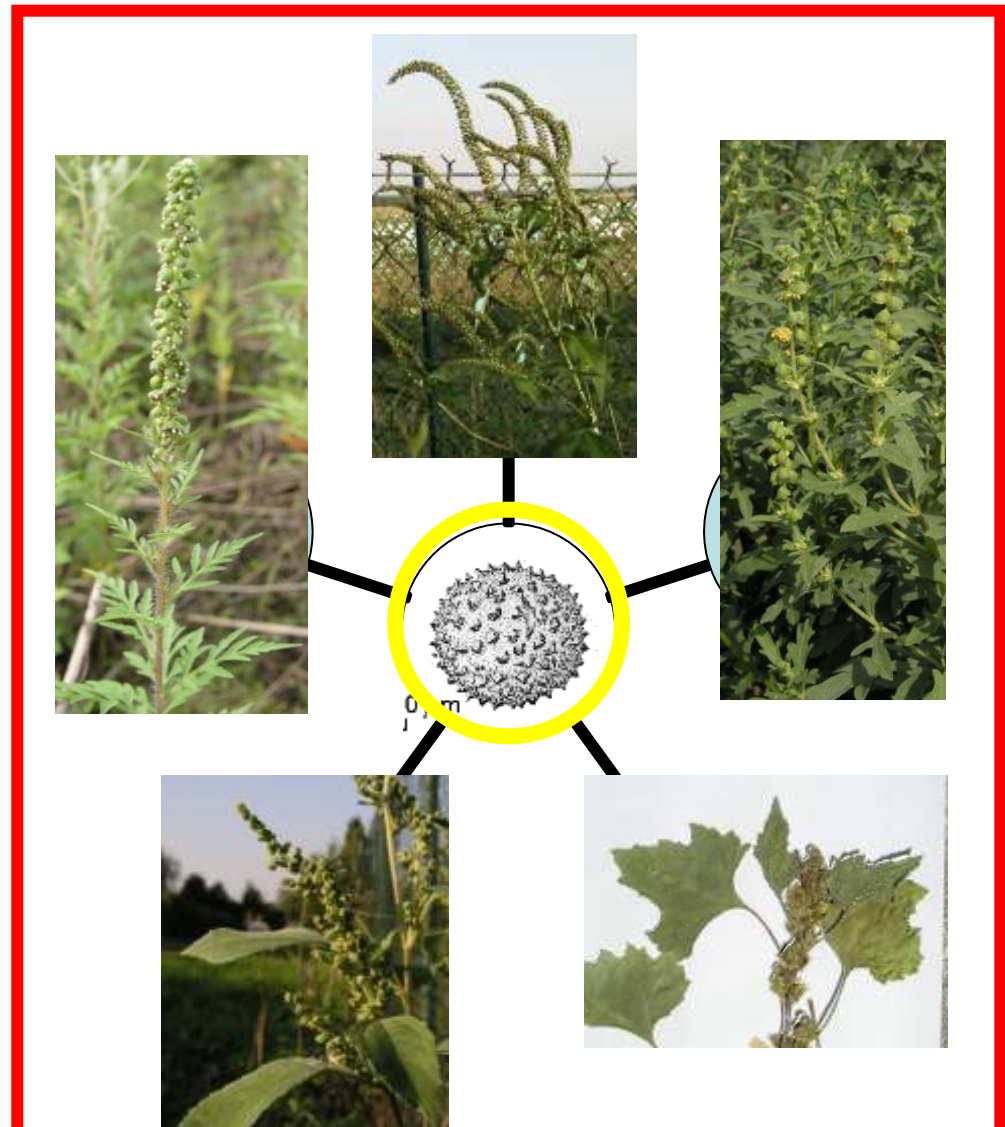
Ambrosia psilostachya

Ambrosia artemisiifolia

Ambrosia trifida

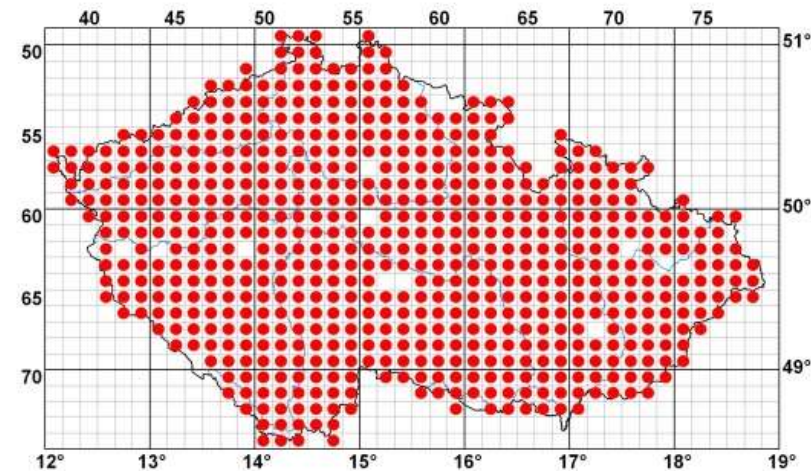
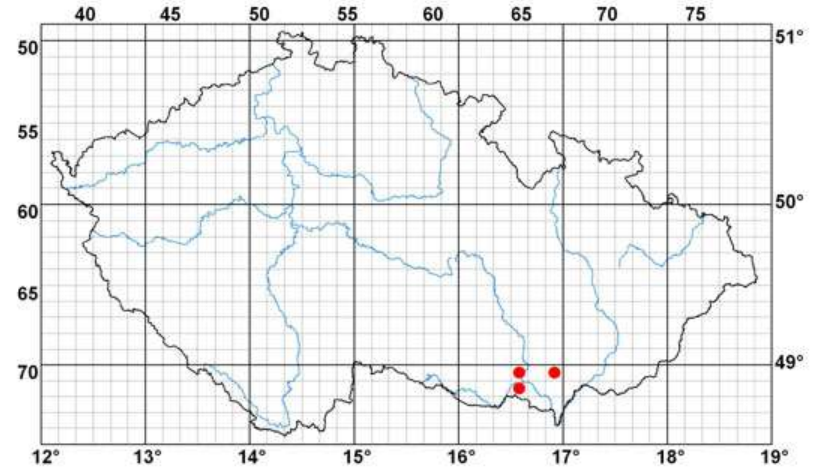
Iva xanthiifolia

Xanthium strumarium

Výskyt pylu v ovzduší

- Polinační faktory rostlin
 - opylovací strategie
 - **pylová produkce**
 - **létavost pylu**
 - výška rostliny
 - počasí
- Výskyt a četnost rostliny
X
výskyt a četnost člověka
- Doba kvetení

Opylovací strategie

- **nmyzosprašnost (entomogamie)**

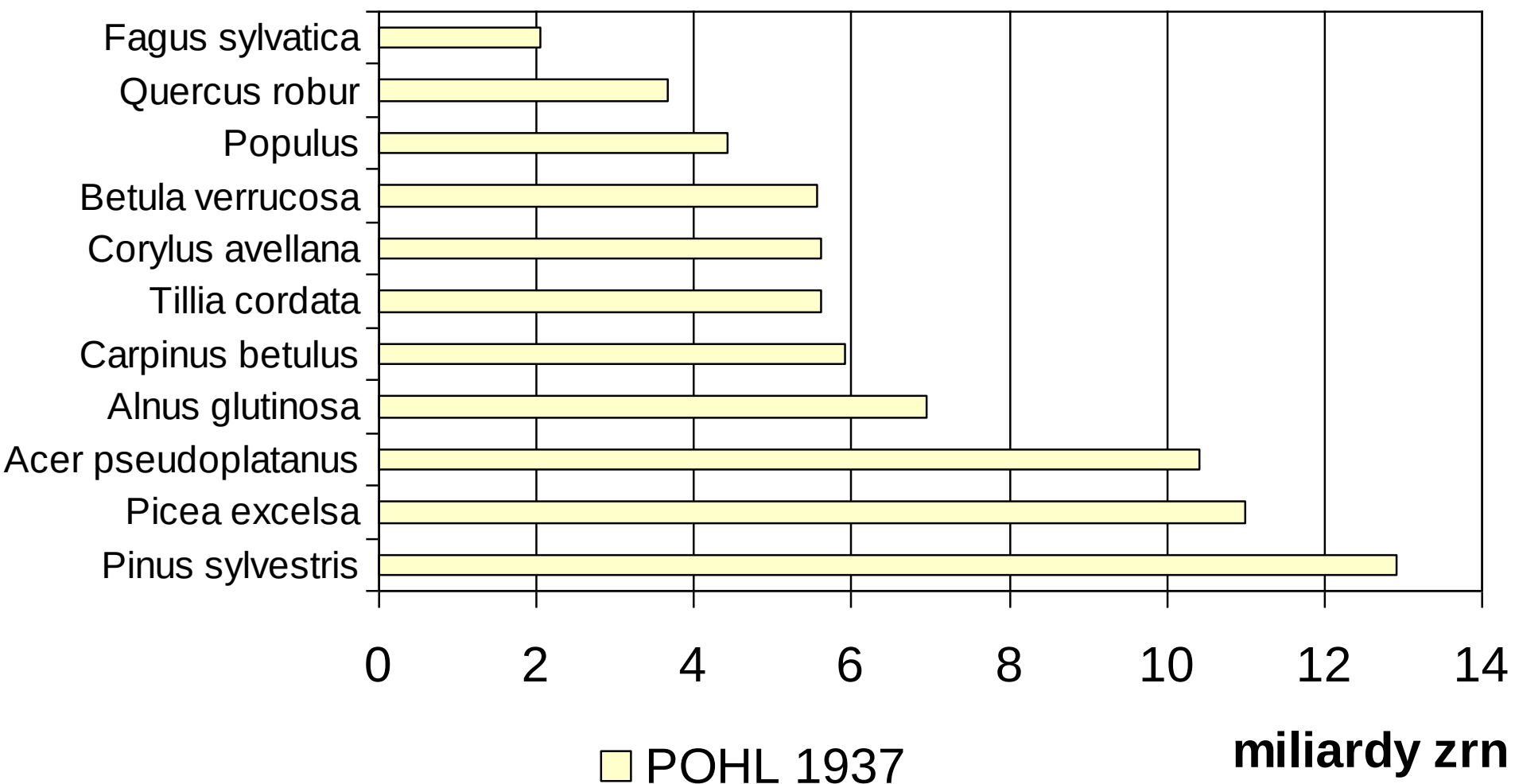
- vždy oboupohlavné květy
- výrazné barevné květy
- květy vonné
- nižší pylová produkce
- pyl: lepkavý, skulpturovaný

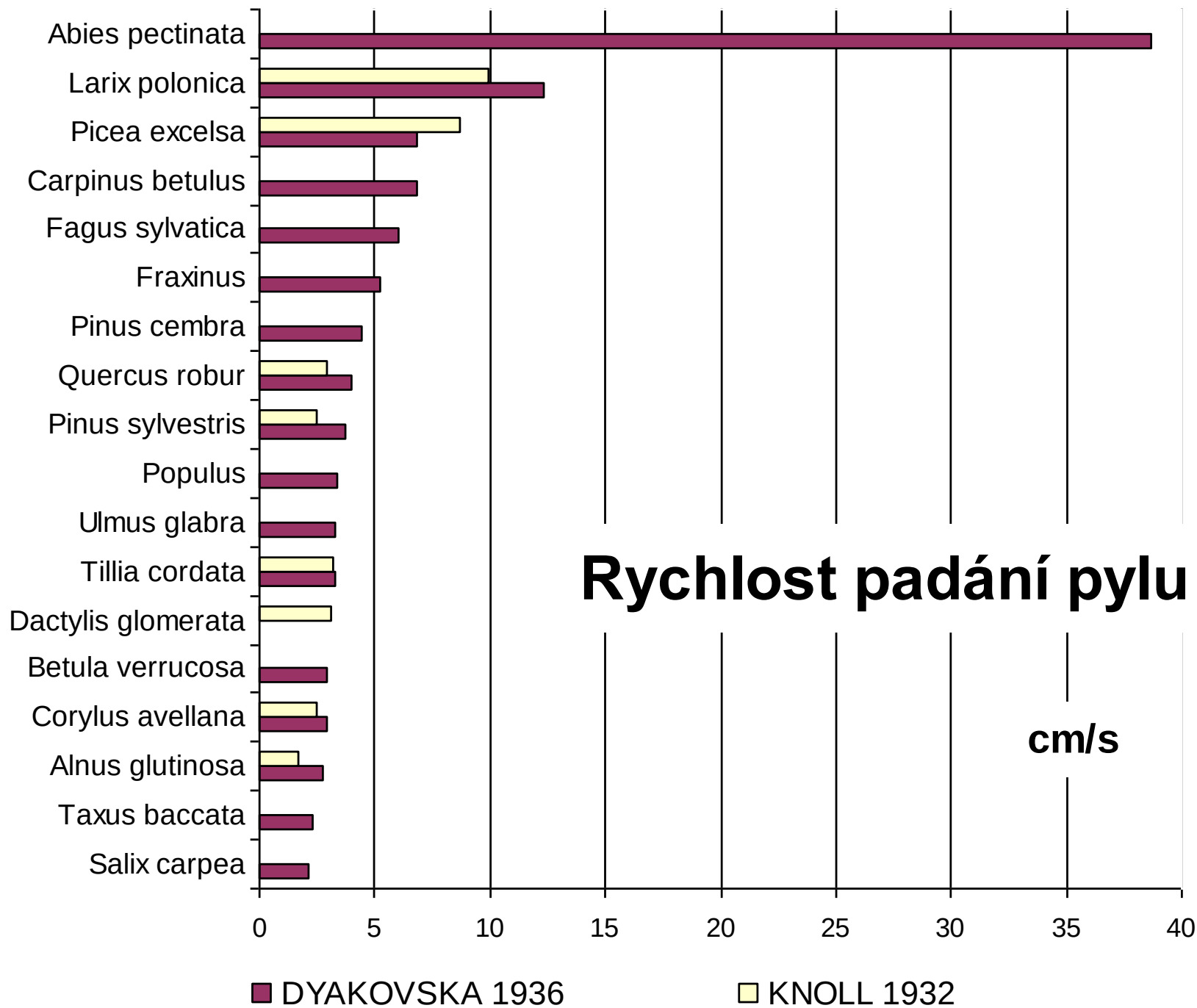
- **větrosprašnost (anemogamie)**

- jednopohlavné květy
- květy nenápadné, malé, C mnohdy redukovaná
- květy nevonné
- vyšší pylová produkce
- dobře létavý pyl

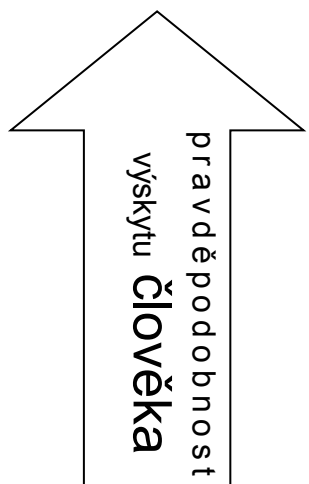
Pylová produkce jedinec/sezónu

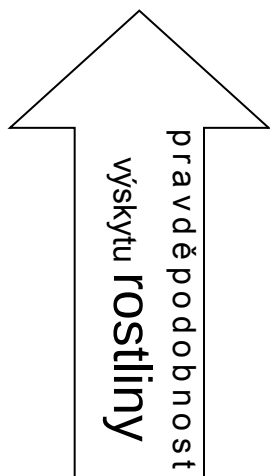
Výskyt a četnost

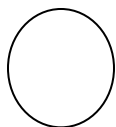
Rozdělení biotopů dle výskytu člověka

- pěstované, okrasné nebo užitkové druhy
- ruderály, městské trávníky
- louky, pastviny, polní plevel, nelesní sekundární biotopy, venkov
- lesy, křoviny
- přirozené biotopy, skály, rašeliniště, močály, stepi

Zastoupení druhu v biotopu

- velmi hojně
- hojně až roztroušeně
- roztroušeně až vzácně
- velmi vzácně

Doba kvetení

- *časné jaro – Alnus, Corylus, Salix caprea, Taxus, Petasites, Tussilago, Primula, Sesleria*
- *jaro –Coniferales, Platanus, Fagales, Rosaceae, Ulmus, Acer, Aesculus, Fraxinus*
- *začátek léta – Plantago, Leucanthemum, Taraxacum, Philadelphus, Ligustrum, Fabaceae*
- *léto – Poaceae, Trifolium,*
- *konec léta – Chenopodiaceae, Asteraceae, Atriplex, Ambrosia, Artemisia*

Systematické zařazení

JUDD, W. et al. (2002): Plant Systematics: A Phylogenetic approach

- Coniferales (jehličnany)
- Monocots (jednoděložné) – Typhaceae a Poaceae
- Basal tricolpates – Platanus
- Caryophyllid clade – Amaranthaceae, Polygonaceae,
- Rosid clade – Salicaceae, Fabaceae, Onagraceae
 - Rosales – Elaeagnaceae, Rosaceae, Ulmaceae, Urticaceae, Canabaceae
 - Fagales – Fagaceae, Betulaceae, Juglandaceae
 - Eu II - Brasicaceae, Malvaceae, Sapindaceae
- Asterid clade – Hydrangeaceae, Primulaceae, Ericaceae
 - Lamiales – Oleaceae, Plantaginaceae,
 - Dipsacales – Adoxaceae
 - Astrales – Asteraceae

Pinaceae

Larix decidua
modřín opadavý

Cedrus libani
cedr libanonský

Pinus sylvestris
borovice lesní
pylí každé 2 roky

Picea abies
smrk ztepilý
pylí každé 4 roky

Cupressaceae

Taxaceae

Cupressus sempervirens
cypřiš pravý

Taxus baccata
tis červený

Juniperus communis
jalovec obecný

Monocots – Typhaceae a Poaceae

Typha latifolia
orobinec širolistý

Monoaperturátní pylové zrno

Poaceae se dělí na 12 kmenů, u nás zastoupeny 5, nejpočetnější Pooideae

- Bambusoideae
 - **Oryzeae**
 - Leersia, Oryza
- Pooideae
 - **Nardeae**
 - Nardus
 - **Stipeae**
 - Stipinae
 - Stipa
 - Milinae
 - Milium
 - **Poeae**
 - Poinae
 - Festuca, Lolium, Vulpia, Poa, Puccinellia, Sclerachloa, Dactylis, Cynosurus, Briza, Beckmannia, Catabrosa
 - Sesleriinae
 - Sesleria
 - Coleanthinae
 - Coleanthus
 - **Meliceae**Melicinae
 - Melica
 - Glyceriinae
 - Glyceria
 - **Aveneae**
 - Aveninae
 - Avena, Arrhenatherum, Helictotrichon, Avenula, Koeleria, Trisetum, Deschampsia, Avenella, Holcus, Corynephorus, Ventenata, Aira
- Lagurus?

Obilniny I

Secale cereale – žito seté

Hordeum vulgare – ječmen obecný

Hordeum murinum – ječmen myší

Obilniny II

Zea mays – kukuřice obecná

Avena sativa – oves setý

Triticum aestivum – pšenice
VI -VII

Orhyza sativa – rýže setá

trávy I – klas, lichoklas

Alopecurus pratensis
psárka luční

Phleum pratense
bojínek luční

Elytrigia repens
pýr plazivý

Lolium multiflorum
jílek mnohokvětý

trávy II - lata

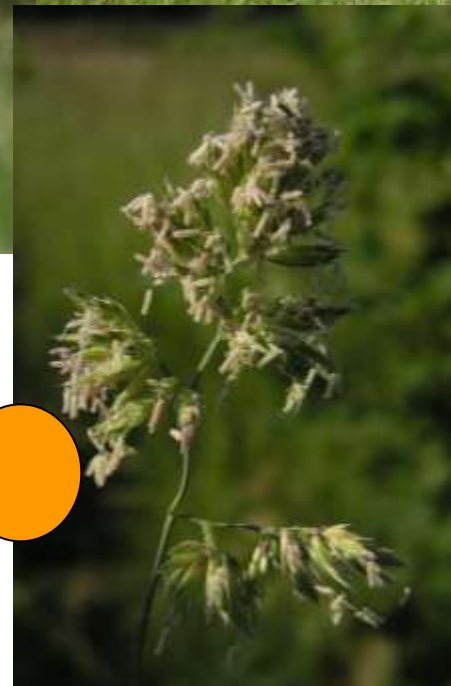

Poa pratensis
lipnice luční

Bromus erectus
sveřep vzpřímený

Arrhenatherum elatior
ovsík vyvýšený

Dactylis glomerata
srha říznačka

Caryophyllid clade

Amaranthaceae

Kochia scoparia
bytel metlatý

Amaranthus retroflexus
laskavec ohnutý

Chenopodiaceae

Salsola kali
slanobýl draselný

Chenopodium album agg.
merlík bílý

Polygonaceae

Rumex acetosa
šťovík kyselý

Salicaceae

Salix caprea – vrba jíva

Salix alba – vrba bílá

Populus tremula – t. osika

Populus x canadensis
topol kanadský

Medicago sativa
tolice setá, vojtěška

Robinia pseudoacacia
trnovník akát

Fabaceae

Laburnum anagyroides
štědřenec odvislý

Acacia
akácie

Trifolium pratense
jetel luční

● *Elaeagnus angustifolia*
hlošina úzkolistá

Humulus lupulus
chmel otáčivý ●

Canabaceae

Rosales

● *Parietaria judaica*
drnavec palestinský

★ *Parietaria officinalis*
drnavec lékařský

Urticaceae

M

Fagales

Carpinus betulus
habr obecný

Corylus avellana
líška obecná

Alnus incana
olše šedá

Betulaceae

Fagus sylvatica
buk lesní

Fagaceae

Quercus robur
dub letní

Juglans regia
orešák královský

Juglandaceae

Eurosids II

Aesculus hippocastaneum
jírovec maďal

Sapindaceae

incl.:Aceraceae
Hippocastaneaceae

Tilia cordata
lípa srdčitá

Malvaceae
incl.:Tiliaceae

Brassica napus
řepka olejka

Brassicaceae

Acer negundo
javor jasanolitý

Acer platanoides
javor mlíč

Oleaceae

M

Ligustrum vulgare
ptačí zob obecný

Olea europaea
olivovník evropský

Syringia vulgaris
šeřík obecný

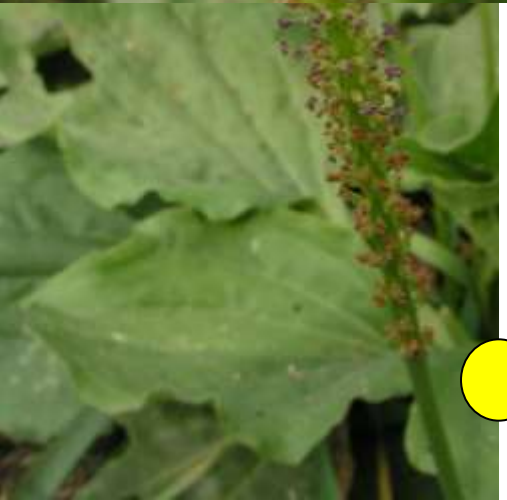

Fraxinus excelsior
jasan ztepilý

Plantago - jitrocel

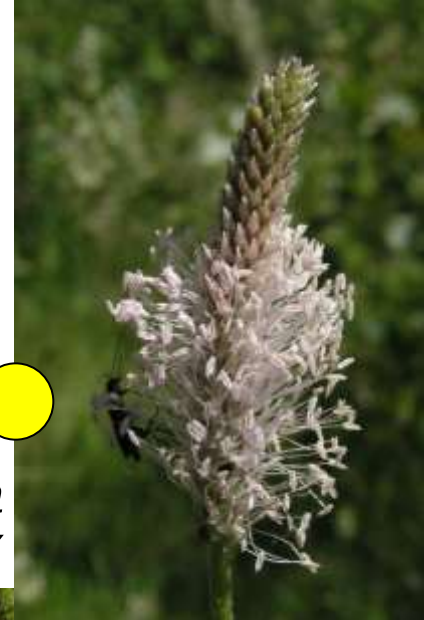

P. lanceolata
j. kopinatý

P. major - j. větší

P. media
j. prostřední

Asteraceae

dělí se 17 kmenů

Leucanthemum vulgare agg.
kopretina bílá

Petasites hybridus
devětsil lékařský

Solidago virgaurea
zlatobýl obecný

Taraxacum sect. *Ruderalia*
pampeliška

Helianthus annuus
slunečnice roční

Artemisia - pelyněk

A. absinthium - p. pravý

A. campestris - p. ladní

A. vulgaris - p. černobýl

Ambrosiodeae

A. psilostachya
a. lysoklasá

A. artemisifolia
a. peřenolistá

Iva xanthifolia
pouva řepeňolistá

Xanthium strumarium
řepeň durkoman

Použitá literatura

- DYAKOWSKA J. (1936): Researches on the rapidity of the falling down of pollen of some trees. Bull. Acad. Pol. Sci. Lett., B: p.155-168.
- POHL F (1937): Die Pollenerzeugung der Winblüter. Beihefte zum Botanischen Centralblatt, Band LVI, Abteilung A, p. 365-470.
- Knoll F. (1932): Über die Fernverbreitungen des Blütenstaubes durch den Wind. Forsch. u. Forsch. 8.